

อาร์คไทป์ครูบาอาจารย์ : การศึกษาบทบาทของครูบาอาจารย์ในระบอบ
ประเพณีฮินดูในการพัฒนาจิตวิญญาณของศิษย์¹
**Mentor Archetype : A Study of the Roles of Mentors
in Hindu Tradition**

สุกัญญาโสภี ใจกล้า²
Sukunyasopee Chaiklam
กิงแก้ว อัดถากร³
Kingkeo Attagara

บทคัดย่อ

การศึกษาอาร์คไทป์ครูบาอาจารย์เป็นการศึกษาบทบาทของครูบาอาจารย์ในมุมมองของทฤษฎีอาร์คไทป์ ผลการวิจัยพบบทบาทของอาร์คไทป์ครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดูห้าบทบาท คือ 1) บทบาทในการสั่งสอน 2) บทบาทในการพิทักษ์คุ้มครอง 3) บทบาทในการทดสอบ 4) บทบาทในการมอบของขวัญ ของวิเศษ 5) บทบาทในการเป็นศาสตพยานกรรม ซึ่งบทบาททั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าครูบาอาจารย์แต่ละท่านมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของชีวิตและจิตวิญญาณของศิษย์เพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าครูบาอาจารย์ที่ยิ่งใหญ่ล้วนได้รับมอบหมายให้ลงมา ทำหน้าที่ตามพระบัญชาของเบื้องบนด้วย

คำสำคัญ : อาร์คไทป์ ครูบาอาจารย์ ศาสนาฮินดู บทบาท ความสำคัญ

Abstract

This study of the mentor archetype is meant to reveal the roles or functions of mentors in accordance with the theory of archetype. It is found that mentors in Hindu tradition exhibit five significant characteristics : 1) mentors as teachers of religion ; 2) mentors as wise, protective figures ; 3) mentors as testers ; 4) mentors as gift-givers ; 5) mentors as prophets. All of these functions show that mentors are indispensable in the development of a disciple's psyche. They are essential in the preservation of life and salvation of the soul—leading to the highest goal of humanity. It is also found that the Mentor archetype is closely related to the Divine. Good mentors are considered the voice of a god.

Keywords : Archetype, Mentor, Hinduism, Roles/Functions, Significances

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "อาร์คไทป์ครูบาอาจารย์ในระบอบประเพณีกรีก ฮินดูและพระพุทธศาสนา"

² นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคหิขวิทยา มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. ภาควิชาคหิขวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

บทนำ

มนุษย์อยู่คู่กับการเรียนรู้มาตั้งแต่สมัยบรรพกาล เพราะมนุษย์มีสัญชาตญาณของความอยากรู้อยากเห็นทำให้มนุษย์ต้องการที่จะรู้อยู่เสมอ จากความอยากรู้อยากเรียนรู้อะไรในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การเรียนรู้เริ่มตั้งแต่เกิด เมื่อเติบโตขึ้นจึงเรียนรู้ที่จะอยู่รอดในสังคม ทั้งการเข้าสังคม การทำมาหากินหรือแม้กระทั่งการมีปฏิสัมพันธ์ต่อเพศตรงข้ามเพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ ยิ่งกว่านั้นมนุษย์ยังเรียนรู้เพื่อสนองความอยากรู้อยากทดลองหาและความกระหายใคร่มีอำนาจตามมตะวิสัย

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเรานั้นมีหลายท่าน ทั้งพ่อแม่ผู้เป็นครูคนแรกของลูก แม่ครูที่คอยประคับประคองเราเมื่อห่างจากอกพ่อแม่ในช่วงปฐมวัย ครูที่คอยปูพื้นฐานความรู้ให้กับเราเพื่ออนาคต อาจารย์ที่เป็นผู้สอนความรู้วิชาในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อนำไปประกอบสัมมาอาชีพ หรือแม้แต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นบรมครูของพระพุทธศาสนาที่สั่งสอนการหลุดพ้นจากวัฏสงสารให้เราในช่วงสุดท้ายของชีวิต

ผู้วิจัยรู้สึกโชคดีที่ได้พบครู ผู้เป็นทั้งพ่อแม่และครูผู้สอนวิชาการ ในมหาวิทยาลัยนเรศวรนี้ ผู้วิจัยได้พบความรู้ที่มีลักษณะเป็นสเกลยิ่งยงและยิ่งยง การศึกษาพระคัมภีร์ของลัทธิปรัชญาและศาสนาสำคัญของโลก นำให้ผู้วิจัยได้แลเห็นความเหมือนคล้ายกันของปรมัตถสัจจะกับทั้งแนวปฏิบัติเพื่อบรรลุป่าหมายนั้น ในการนี้ผู้วิจัยยังแลเห็นความสำคัญของผู้ที่เป็ครู ซึ่งทำหน้าที่มีคฤเทศก์ทางวิญญาณ ไม่ใช่ครูที่สักแต่ว่าสอนไปตามตัวอักษรของแบบเรียน

มคฤเทศก์ทางวิญญาณสอนด้วยการมีเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชีวิต จิตใจและจิตวิญญาณ เป็นผู้ให้ความรู้และติดตามดูแลศิษย์ เพื่อความอยู่รอด มิใช่แต่เฉพาะในทางสังคมและเศรษฐกิจ หากแต่เพื่อความเสถียรในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง ในครรลองแห่งศีลธรรมและทิพยวดี ครูผู้นำทางจิตวิญญาณ จำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ ทั้งในทางคฤโลกและคฤธรรม จึงจะพร้อมที่จะแนะนำและประคับประคองศิษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตรงนี้ คือ เหตุผลของการตัดสินใจของผู้วิจัยที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของเมนทอร์ (Mentor) - ครูในอุดมคฤดังกล่าว

คำว่า เมนทอร์ มีต้นกำเนิดมาจากมหากาพย์เรื่อง **ดิ ออดิสซีย์** (The Odyssey) ดังที่ คริสโตเฟอร์ โวกเลอร์ (Christopher Vogler) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ **The Writer's Journey** (2007, p.39) ว่า “คำ เมนทอร์ เป็นชื่อของตัวละคร ซึ่งรับหน้าที่ดูแลเทเลมาคัส บุตรของออดิสซัส เมื่อเขาต้องเดินทางไปรบในสงครามทรอย (Troy) แต่จริง ๆ แล้ว ผู้พิทักษ์ที่แท้จริง คือ เทพเทวีอธีนา (Athena)” โฮเมอร์ ผู้รจนามหากาพย์ **ดิ ออดิสซีย์** ได้แสดงลักษณะและบทบาทของเมนทอร์อย่างชัดเจน จนทำให้โวกเลอร์นำมาเปิดประเด็นในการศึกษาข้อมูลจากภาพยนตร์โดยตั้งหัวเรื่องว่า Meeting with the Mentor แทนวลี Meeting with the Goddess ตามทฤษฎีการเดินทางของวีรบุรุษ (The Hero's Journey) ของโจเซฟ แคมป์เบลล์

ความหมายของเมนทอร์ตามพจนานุกรม

พจนานุกรมฉบับต่าง ๆ ได้ให้ความหมาย คำว่า เมนทอร์ ไว้หลายนัย ดังนี้

1. พจนานุกรม Cambridge Advanced Learner's Dictionary (2013, p.965) ให้ความหมายของเมนทอร์ ว่า “บุคคลผู้ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นในช่วงเวลาหนึ่งและบ่อยครั้งเป็นผู้สอนขั้นตอนการทำงานให้แก่เขาด้วย”

2. พจนานุกรม Cambridge Learner's Dictionary (2013, p.454) ให้ความหมายเมนเทอร์ ว่า “ผู้มีประสบการณ์ที่ช่วยเหลือและเป็นพี่เลี้ยงอย่างเป็นพิธีการให้กับบุคคลผู้ด้อยประสบการณ์”

3. พจนานุกรม อังกฤษ-ไทย ว่าด้วยภาษาอังกฤษที่มาจากคำและวลีภาษาอื่น (2557, หน้า 283-284) ให้ความหมายของเมนเทอร์ว่า “ที่ปรึกษา, มนตรี, เทวปรณัมกรีก เมนเทอร์ : พระสหายที่จงรักภักดีและที่ปรึกษาของกษัตริย์โอดิสซุส และพระอาจารย์ของพระโอรสของพระองค์ เทเลมาคัส : ที่ปรึกษาที่ฉลาดและซื่อสัตย์, ครูหรือผู้ฝึก”

จากความหมายข้างต้น ทำให้เห็นชัดเจนว่า เมนเทอร์ ไม่ได้มีความหมายเพียงเป็นผู้สอนเท่านั้น แต่เป็น ที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์หรือเป็นพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือคนที่มีประสบการณ์น้อย ซึ่งตรงกับบทบาทที่โวกเลอร์ได้กล่าวว่า เมนเทอร์ นอกจากจะเป็นผู้สั่งสอนแล้ว ยังเป็นผู้พิทักษ์คุ้มครอง ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต ให้ของขวัญ กระตุ้นให้สติตัวเอกและชี้ให้เห็นความถูกความผิดด้วย แต่หากกล่าวถึงผู้ที่ทำหน้าที่สอนโดยทั่วไป ก็สามารถแบ่งได้เป็นหลายประเภท ดังจะกล่าวถึงต่อไป

คำที่หมายถึงผู้สอนโดยทั่วไปในภาษาอังกฤษและภาษาไทย

คำที่ใช้เรียกผู้สอนทั้งในภาษาอังกฤษและในภาษาไทย มีหลายคำและมีความหมายแตกต่างกัน ดังนี้

1. Teacher หมายถึง “ผู้มีอาชีพในการสอน” (Longman Dictionary, 2000, p.1479)
2. Lecturer หมายถึง “ผู้บรรยาย, ผู้สอนรายวิชาในมหาวิทยาลัย” (Oxford Dictionary For Thai Learners ฉบับอังกฤษ-ไทย, 2551, หน้า 467)
3. Guru หมายถึง “ผู้นำทางจิตวิญญาณหรือครูในศาสนาฮินดู” (Oxford Dictionary for Thai Learners ฉบับอังกฤษ-ไทย, 2551, หน้า 364)
4. ครู หมายถึง “ผู้สั่งสอนศิษย์ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2552, 2554, หน้า 225)
5. อาจารย์ หมายถึง “ผู้สั่งสอนวิชาความรู้; คำที่ใช้เรียกน่าน้ำชื่อนบุคคลเพื่อแสดงความยกย่องว่ามีความรู้ในทางใดทางหนึ่ง” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2552, 2554, หน้า 1361)
6. ครูบา หมายถึง คำเรียกพระภิกษุสงฆ์ที่สอนธรรมของชาวลานนา เช่น ครูบาศรีวิชัย ครูบาขัติยะ เป็นต้น (พระครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย, 2542)
7. พ่อแม่ครูอาจารย์ หลงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ใช้คำนี้เรียก หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ซึ่งเป็นอาจารย์ของท่านด้วยความเคารพศรัทธาเลื่อมใสสุดชีวิตจิตใจ และยุคต่อมาจึงกลายเป็นศัพท์ที่ใช้เรียกพระกรรมฐานที่ควรแก่การคารวะอย่างยิ่ง (พ่อแม่ครูอาจารย์, 2551, หน้า 9)

นอกจากนี้แล้วยังมีคำที่เรียกผู้ที่ทำหน้าที่สอนอีก เช่น Assistant Professor (ผู้ช่วยศาสตราจารย์), Associate Professor (รองศาสตราจารย์), Professor (ศาสตราจารย์) โดยคำเหล่านี้เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำวิจัยซึ่งแสดงถึงผลของการทำงานมากกว่าแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับศิษย์

คำว่า เมนเทอร์ ได้รับการกล่าวถึงในหนังสือ The Writer's Journey ของคริสโตเฟอร์ โวกเลอร์ (Vogler, 2007) หนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากภาพยนตร์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่องราวในภาพยนตร์ที่สร้างความประทับใจให้ผู้ชม และยังเป็นคู่มือสำหรับผู้เขียนบทภาพยนตร์อีกด้วย โวกเลอร์ได้กล่าวถึง เมนเทอร์ ในหนังสือ The Writer's Journey หลายแง่มุมด้วยกัน เริ่มที่การกล่าวถึงวงจร

การผจญภัยของวีรบุรุษในภาพยนตร์ ซึ่งเมนทอร์จะเข้ามามีบทบาทสำคัญ (2007, p.12) คือ เมนทอร์มีความสำคัญต่อความรอดปลอดภัยของชีวิตและความสำเร็จของตัวเอกของเรื่อง ทำนองเดียวกับบทบาทของเมนทอร์ในเทพปกรณัม โวกเลอร์ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเมนทอร์กับตัวเอก เป็นเครื่องหมายสนับสนุน ความผูกพันระหว่างพ่อหรือแม่กับลูก, ครูกับศิษย์, หมอกับผู้ป่วย, เทวดากับมนุษย์ รวมไปถึงสัตว์กับมนุษย์ด้วย

จากลักษณะของเมนทอร์ที่โวกเลอร์ได้วิเคราะห์ไว้ข้างต้นจะเห็นว่า คำว่า เมนทอร์ สามารถใช้ในภาษาไทยได้ทั้งคำว่า ครู, อาจารย์, ครูบา, ครูบาอาจารย์ เพื่อแสดงถึงการที่ เป็นผู้สั่งสอนและถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำ ชี้แนะหนทาง เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต ให้ของขวัญพิเศษ ให้สติ ชี้ให้เห็นความถูกต้องความผิด ดูแลช่วยเหลือและพิทักษ์คุ้มครองลูกศิษย์ไปตลอดชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอใช้คำว่า “ครูบาอาจารย์” เพื่อแสดงถึงความหมายที่ครอบคลุมบทบาทเมนทอร์ตามลักษณะที่โวกเลอร์ได้วิเคราะห์ไว้

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาอารยัติไทพ์ของครูบาอาจารย์ที่ปรากฏในเทพปกรณัม คัมภีร์และงานชิ้นสำคัญในศาสนาฮินดู โดยประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษาค้นคว้านี้จะเผยให้เห็นถึงอารยัติไทพ์ครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดูซึ่งเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรมที่ยังส่งต่อมาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. Hermetica [เฮอริเมติคา] (Copenhaver, 2000)

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงคำ อารยัติไทพ์ ในความหมายของรูปแบบหรือต้นแบบที่มีอยู่ก่อนการเริ่มต้นของสิ่งที่มีอยู่ทั้งหมดในโลกมนุษย์นี้ โดยอธิบายถึงพระจิตว่า พระจิตเป็นอิสระจากร่างกาย ไม่หวั่นไหว บรรลุและรักษาทุกสิ่งที่ดำรงอยู่ทั้งหมด มีริศมีคือ ความดี ความจริง เป็นอารยัติไทพ์หรือต้นแบบของจิตใจและเป็นอารยัติไทพ์หรือต้นแบบของวิญญาณโดยมีต้นแบบมาจากพระเจ้าผู้สร้างที่ประทานชีวิตและแสงสว่างให้แก่มนุษย์ อีกทั้งยังเป็น ผู้ขับเคลื่อนจักรวาลอีกด้วย

2. เฮอริเมติคา: อมตธรรมนาโลก (ฟรีค และแกนดี้, 2551)

หนังสือเล่มนี้แปลจากเรื่อง The Hermetica: The Lost Wisdom of the Pharaohs ของ ทิโมธี ฟรีค และ ปีเตอร์ แกนดี้ แปลเป็นภาษาไทยโดย กิ่งแก้ว อัดถากร ในปี พ.ศ. 2551

หนังสือ เฮอริเมติคา: อมตธรรมนาโลก ได้กล่าวถึงคำว่า อารยัติไทพ์ ในความหมายของแบบหรือต้นแบบ ทุกสิ่งมีแบบ มีสิ่งที่ร่วมกันเรียกว่า แบบสากล การสร้างร่างกายของมนุษย์ที่หลากหลายนั้น สร้างจากต้นแบบที่ตรงไปตรงมา เพียงหนึ่งเดียว เป็นสากลและอยู่เบื้องบน มนุษย์ทุกคนจึงมีรูปแบบที่เป็นสากลคือ มีคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์เหมือนกัน ทั้งการเกิด การตาย หรือแม้แต่ตบะวิสัยที่ดำรงอยู่ในชีวิตของมนุษย์ และยังได้กล่าวถึงครูบาอาจารย์ในบทที่ว่าด้วย กำเนิดวัฒนธรรมมนุษย์ ความเชื่อเกี่ยวกับครูบาอาจารย์ที่ชาวอียิปต์โบราณมี หลังจากการรังสฤษฎ์แล้ว คือ เชื่อว่าบรรพบุรุษของเขาได้รับการสั่งสอน ศิลปะวิทยาการต่าง ๆ จากเทพเจ้าโอไซริสและเทพเทวีไอซิส เทพเทวีไอซิสได้ทรงสั่งสอนศิลปะของการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ทรงสอนให้รู้จักใช้สมุนไพรและยาสำหรับดูแลรักษาร่างกาย และทรงสอนพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย เทพเจ้าโอไซริสประทานกฎหมายและความยุติธรรม มอบระเบียบพิธีกรรมสำหรับการบูชาและการปฏิบัติของนักบวชเพื่อเป็นผู้ดูแลจิตวิญญาณของมนุษย์

3. เฟลโต: วันสุดท้ายของโสกราตีส (เฟลโต, 2550)

หนังสือเล่มนี้แปลจากต้นฉบับภาษากรีกเรื่อง The Last Days of Socrates by Plato แปลเป็นภาษาอังกฤษโดย ฮิวท์ เทรดเดนนิค และแปลเป็นภาษาไทยโดย กิ่งแก้ว อัดถากร ในปี พ.ศ. 2550

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาประกอบด้วยงานเขียนของเพลโตสามเรื่อง คือ คำแถลงต่อศาล (Apology) คริโต (Crito) และเฟโด (Phaedo) บทสนทนาสุดท้ายของท่านโสคราตีส ในเนื้อหาส่วนเฟโดนี้มีประเด็นสำคัญที่กล่าวถึงทฤษฎีแบบ มีความหมายถึงเทพเจ้าและแบบของชีวิตและวิญญาณที่มีความเป็นทิพย์ เป็นอมตะไม่ดับสูญและมีมาตั้งแต่ก่อนเราเกิด เช่นเดียวกับความจริงที่สัมพันธ์กับความดีและความงาม อีกทั้งยังมีบทสนทนาของท่านโสคราตีสกับคณะศิษย์ของท่านในวันสุดท้ายของชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อว่าท่านจะได้ไปพบกับครูบาอาจารย์ในโลกหน้า เพราะท่านตระหนักว่าวิญญาณมีความเป็นทิพย์ เป็นอมตะไม่ดับสูญด้วย

4. พลาณภาพแห่งเทพปรกรณัม (แคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส, 2551) หนังสือเล่มนี้แปลจากเรื่อง The Power of Myth ของโจเซฟ แคมป์เบลล์ และบิลล์ มอยเยอร์ส แปลเป็นภาษาไทยโดย บารนี นูญทอง มี กิ่งแก้ว อัครถาวร เป็นบรรณาธิการ ในปี พ.ศ. 2551

หนังสือเล่มนี้มาจากบทสนทาระหว่างโจเซฟ แคมป์เบลล์ และบิลล์ มอยเยอร์ส เป็นหนังสือที่แสดงให้เห็นถึงพลังของเทพปรกรณัมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ แคมป์เบลล์ได้กล่าวว่า เทพปรกรณัมคือความฝันต้นแบบ (archetypal dream) ความคิดที่มีร่วมกันในเทพปรกรณัมทั่วโลกนั้นคือสิ่งที่เรียกว่า อาร์คีไทป์ และแคมป์เบลล์ยังได้กล่าวถึงครูบาอาจารย์ว่ามีส่วนสำคัญในการประสบความสำเร็จของวีรบุรุษ อาทิ เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยุ่ยาก วีรบุรุษอาจได้ยินเสียง ๆ หนึ่ง หรือมีใครบางคนมาช่วยเหลือ หรือมาแนะนำแนวทางให้เป็นอนุภาคที่เป็นแบบฉบับของเทพปรกรณัมที่แสดงให้เห็นว่า การเดินทางของครูบาอาจารย์เป็นการค้นพบหนทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เพราะครูบาอาจารย์คือวีรบุรุษที่ผ่านความสำเร็จมาแล้ว ดังเช่น พระพุทธเจ้าที่แนะนำวิถีปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นแก่พุทธศาสนิกชน ดังนั้นนอกจากบทบาทที่จะนำวีรบุรุษไปสู่ความสำเร็จทางโลกแล้ว ครูบาอาจารย์ยังเป็นผู้เปิดประสบการณ์แห่งการรู้แจ้งของวีรบุรุษอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แคทเธีย อังทองกำเนิด (2527) ได้ศึกษาเรื่อง **อาร์คีไทป์อวตาร: ปรากฏการณ์ทางเทพปรกรณัมในศาสนาฮินดูและพระพุทธศาสนา** โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการอวตารในมุมมองของทฤษฎีอาร์คีไทป์ เป็นการศึกษาทั้งอาร์คีไทป์อวตารในศาสนาฮินดูและพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบลักษณะของอาร์คีไทป์อวตารสามประการ ประการแรก คือ เทพเจ้า/เทพอวตารสู่โลกมนุษย์เพื่อปฏิบัติพันธกิจในโลก อันได้แก่ การปราบอธรรม การสั่งสอนและชี้แนะหนทาง การเป็นต้นแบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลักดันจิตวิญญาณของมวลมนุษย์ไปสู่หนทางที่สูงขึ้น ประการที่สอง อวตารสำแดงพระองค์ในรูปที่หลากหลาย ได้แก่ เทพ มนุษย์ อมมนุษย์และสัตว์ ประการที่สาม อวตารมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับพระเจ้า คือ ทรงไว้ซึ่งมหิทธานุภาพ ความเป็นสัพพัญญู และทรงปรากฏพระองค์ในทุกหนแห่ง

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาอาร์คีไทป์ของครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมเอกสารที่ใช้ในงานวิจัย ประกอบด้วยเอกสารเกี่ยวกับอาร์คีไทป์ของครูบาอาจารย์ในพระคัมภีร์ เทพปรกรณัม เอกสารสำคัญในศาสนาฮินดู และเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. นำเสนอผลการวิจัยในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมอินเดียดำรงอยู่เนิ่นนานและยั่งยืน แม้จะอยู่ในพื้นที่ที่ใหญ่โตกว้างขวาง และประกอบด้วยวัฒนธรรมย่อยมากมาย ทั้งวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมและวัฒนธรรมของชนเผ่าอารยันที่อพยพเข้ามาในภายหลัง แต่กระแสวัฒนธรรมของอินเดียก็สามารถดำรงอยู่ด้วยกันได้ เป็นแบบของเอกภาพในท่ามกลางความหลากหลายที่ส่งต่อกันมาในประวัติศาสตร์ ซึ่งครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดู อันเป็นกระแสวัฒนธรรมหลักของอินเดียในปัจจุบัน ก็ยังถือเป็นสาระสำคัญในคำสั่งสอน

ในพระคัมภีร์ของท่านโยคานันทะ วัฒนธรรมอินเดียมีลักษณะจำเพาะที่สืบเนื่องมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบันอยู่สองประการ ประการที่หนึ่ง คือ การแสวงหาสัจธรรมสูงสุดและประการที่สอง คือ ความเกาะเกี่ยวผูกพันระหว่างศิษย์กับผู้เป็นครู (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 1) คัมภีร์คุรุคิตา (วรรค 17) ได้ให้คำนิยามว่า ครู คือ “ผู้จัดซึ่งความมีดี” (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 1) ในประเทศไทย มโนทัศน์ที่มักได้รับการหยิบยกมาพูดกันคือ ครู ในความหมายว่า ครู ที่แปลว่า “หนัก” ครูจึงถูกมองว่าเป็นผู้รับภาระหนักในการอบรมสั่งสอนศิษย์ ทั้งนี้ตามหลักอาศรมสี่ที่บัญญัติไว้ในพระเวท ครูมีหน้าที่ดูแลศิษย์ อบรมเท่าที่ชีวิตของครูจะอำนวยให้ ดังที่ท่านโยคานันทะ (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 321 - 322) ได้กล่าวไว้ว่า

อาศรมสี่ตามที่บัญญัติไว้ในพระเวท ประกอบด้วย

- 1) ขั้นตอนการศึกษาหาความรู้ในวัยเยาว์ (พรหมจารี) 2) ขั้นตอนการมีเหย้ามีเรือน มีภาระหน้าที่ทางโลกที่ต้องรับผิดชอบ (คฤหัสถ์)
- 3) ขั้นตอนการสละบ้านเรือนออกไปบำเพ็ญพรตในป่า (วนปรสถ์)
- 4) ขั้นตอนผู้อยู่ป่าหรือนักบวชชรอนเร่ สิ้นความผูกพันในทางโลก (สันनยาสี)...การดำเนินชีวิตตามหลักอาศรมสี่นี้จะต้องกระทำภายใต้การชี้นำของครูไปจนตลอดชั่วชีวิต

ครูวางแนวทางและเป้าหมายอันสูงส่งให้แก่ศิษย์ นับตั้งแต่วาระแรกของการศึกษาภาคปฐม และศิษย์จะมีครูเหมือนเป็นธงให้เขามุ่งเดินตามเพื่อไม่ให้ผิดทาง ในขณะที่ประกอบภารกิจไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ในชีวิต ดังนั้นเมื่อเขาพบปัญหาที่แก้ไม่ตก ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพหรือหน้าที่การงาน เขาก็จะไม่ลืมที่จะกลับไปปรึกษาครู จนกว่าชีวิตของครูจะหาไม่ และเขาในที่สุดก็ต้องทำใจให้พร้อมที่จะดำเนินชีวิตตนเองไปภายใต้พระบรมครูหรือพระบรมศาสดาที่เขาได้รับการปลุกฝังไว้ เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายอันสูงสุด

ครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดูแต่ละท่านจึงมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของชีวิตและจิตวิญญาณของศิษย์ โดยผู้วิจัยได้นำบทบาทเพียงบางส่วนมาแสดงไว้ ดังนี้

1. บทบาทในการสั่งสอน เป็นการวางรากฐานที่เป็นคุณสมบัติด้านคุณธรรมของศิษย์ โดยวิธีการสอนส่วนใหญ่ของครูบาอาจารย์ทั้งสี่ท่าน คือ การเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน อาทิ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในงาน กุมภเมลา (งานประเพณีทางศาสนา) ที่เมืองอัลลาหะบาด ท่านลาหิริ ผู้เป็นศิษย์ของท่าน บาบাজิได้เดินปะปนไปในท่ามกลางเหล่านักบวชและสาวที่มุ่งหน้ามาร่วมงานจากทั่วทุกสารทิศ ท่านลาหิริเห็นโยคีผู้นั่งตัวมอมแมมไปด้วยขี้เถ้าผู้หนึ่ง ในมือถือกะลาเดินขอทานอยู่ ในใจท่านก็พิจารณาโยคินั้นอย่างเสียหยาว่าเป็นผู้หน้าไหว้หลังหลอก แต่พอเดินคล้อยหลังไปไม่ทันพิน ท่านกลับได้เห็นครูบาอาจารย์ของท่านคุกเข่าล้างเท้าให้โยคีมอมแมมผู้หนึ่ง การณ์นี้เองทำให้ท่านลาหิริสำนึกได้ถึงความไม่เหมาะสม

ที่ท่านคิดวิจารณ์ดังกล่าว ท่านนำมาเล่าให้บรรดาศิษย์ของท่านฟัง (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 415) ว่า “ท่าน [บาบาจี] ไม่ต้องการให้เราวิพากษ์วิจารณ์ใคร แต่ให้มองว่าพระเป็นเจ้า ทรงสถิตอยู่ในร่างของมนุษย์ทุกรูปทุกนามอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าคนผู้นั้นจะเหนือหรือด้อยกว่าผู้อื่นก็ตาม”

ส่วนบทบาทของท่านบาบาจีที่ปรากฏในหนังสือ *Shiva Speaks* (พระคิเวตริส) ที่เขียนขึ้นโดย ครูร์ศมี ซิลนานิ ศิษย์ชาวอินเดียของท่านที่อาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษ เนื้อหาที่ถ่ายทอดออกมาจึงเป็นการสอนเกี่ยวกับแนวคิดที่สามารถใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สลายตัวตน (ego) พร้อมกับการพัฒนาทางจิตวิญญาณเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในโลกียวิสัยได้ด้วย อาทิ เรื่องของความรัก ความกล้าหาญ ความเรียบง่าย ความศรัทธาและความไว้วางใจ การมีความกล้าที่จะเป็นตัวของตัวเองและการสร้างสะพานเชื่อมจิตวิญญาณกับทางโลก เป็นต้น การสั่งสอนของท่านบาบาจีเป็นสิ่งที่เรียบง่ายและมีพลังมาก หลักคำสอนสรุปได้ 3 คำ คือ สัจธรรม (truth) ความรัก (love) และการอ่อนน้อมถ่อมตน (simplicity) สิ่งที่ท่านจะสอนอยู่เสมอคือการมีสติอยู่ทุกขณะจิต ดังที่ ครูร์ศมี (Khilnani, 2013, p.5) กล่าวว่า “ท่านแนะนำให้ฉันมีสติทุกขณะจิตเพื่อทำให้มีทางเลือกที่ถูกต้อง ทางเลือกที่มีความสุขและทางเลือกที่จะนำไปสู่ความดีงามสูงสุดสำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในแต่ละภูมิภาคประเทศเหตุการณ์ แท้จริงแล้วฉันเห็นและรู้สึกว่าคุณบาบาจีและตัวตนฝ่ายสูงของฉัน มีความหมายเหมือนกัน”

2. บทบาทในการพิทักษ์คุ้มครอง เป็นการคุ้มครองให้พ้นจากความตายหรือการหมดอิสรภาพและปราศจากสันติภาพ โดยวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การพิทักษ์คุ้มครองด้วยการทุเลาโรคร้ายไข้เจ็บหรือวิบากกรรม

การบรรเทาทุกข์ให้แก่ศิษย์เป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญต่อการเดินทางไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ ครูบาอาจารย์ผู้เข้าถึงพระผู้เป็นเจ้า จึงบรรเทาเคราะห์กรรมให้แก่ศิษย์โดยอาศัยศาสตร์แห่งโยคะ การคุ้มครองศิษย์ด้วยการทุเลาเคราะห์กรรมจึงเป็นสิ่งที่ครูบาอาจารย์กระทำอยู่เสมอ ดังที่ท่านโยคานันทะกล่าวถึงหน้าที่ของครูบาอาจารย์ (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 265 - 266) ว่า

ภาระหน้าที่ของเหล่าครูบาอาจารย์ในโลกนี้คือการบรรเทาทุกข์ให้กับมวลมนุษย์โดยผ่านทางจิตวิญญาณ การให้คำปรึกษาอันเหมาะสมหรือการถ่ายโอนโรคร้ายไข้เจ็บมาไว้ที่ตัวท่านแทน และด้วยเหตุที่สามารถหยั่งจิตลงสู่สภาวะอภิจิตสำนึกได้ตั้งใจปรารถนา พวกท่านจึงไม่ละดั่งสะท้อนกับความเจ็บไข้ นั้น แต่ก็มีบ้างบางครั้งที่พวกท่านเลือกที่จะแบกรับความทุกข์ทรมานทางกายโดยไม่ปริปากบ่นเพื่อหวังจะเป็นเยี่ยงอย่างให้กับศิษย์

2.2 การพิทักษ์คุ้มครองด้วยการชุบชีวิตให้ฟื้นคืน

บทบาทในการชุบชีวิตของศิษย์ให้ฟื้นคืน ถือเป็นเรื่องปาฏิหาริย์มากสำหรับที่ผู้อยู่ในเหตุการณ์ ท่านลาหิริได้ช่วยให้ศิษย์ของท่าน นามว่า ราม ผู้เป็นเพื่อนกับท่านศรียุกเตศวรให้รอดพ้นจากความตายเขาติดเชือกหิวาต์และหมอกลิ้นหาวที่จะช่วยเขาแล้ว ท่านศรียุกเตศวรจึงไปอ้อนวอนขอให้ท่านลาหิริช่วยเหลือ ท่านสั่งให้เอาน้ำมันหยดใส่ปากของร่างที่แข็งทื่อ แล้วรามก็ฟื้นขึ้น (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 378) ท่านศรียุกเตศวรเล่าให้ท่านโยคานันทะฟังว่า “ครูแทบไม่เชื่อสายตาตัวเองเมื่อเห็นรามลุกขึ้นแต่งตัว ทั้งยังมีเรี่ยวแรงพอจะเดินตามครูกลับไปทำอาศรมของท่านครูได้ หลังจากที่เขาตายไปแล้วด้วยซ้ำ

พอมมาถึง เขาก็ก้มลงกราบท่านลาหิรี มหัลยะ น้ำตาไหลเป็นทางด้วยความซาบซึ้งในพระคุณของท่าน” การพิทักษ์คุ้มครองศิษย์จากความตายเช่นนี้ ท่านลาหิรี ได้กล่าวกับท่านศรียุกเตศวรว่า “จงรู้ไว้ให้ขึ้นใจเถิดว่า ปริมาณนั้นทรงไว้ซึ่ง พลาณภาพอันใหญ่หลวง สามารถรักษาทุกคนให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บได้ ไม่ว่า จะเป็นหมอมหรือไม่ว่” (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 379)

2.3 การพิทักษ์คุ้มครองด้วยการดลใจให้ผู้อื่นช่วยเหลือ

บทบาทในการดลใจให้ผู้อื่นช่วยเหลือจะพบในลักษณะที่ครูบาอาจารย์ปรารภนาให้ศิษย์ ในความรับผิดชอบของท่านหันกลับเข้าสู่เส้นทางที่ถูกต้อง ดังเรื่องราวที่ท่านบาบาจีได้พบกับท่านลาหิรีครั้งแรก (ในชาติปัจจุบัน) ท่านลาหิรีได้รับคำสั่งจากเจ้านายให้ย้ายมาอยู่ที่ธานีเขต ใกล้กับหิมาลัยอันเป็นที่พักอาศัย ของท่านลาหิรีในสมัยอดีตชาติและท่านบาบาจีในบางช่วงเวลา ท่านมหาครูผู้ยิ่งใหญ่กล่าวอธิบายถึงการ ได้หวนกลับมายังที่พักเดิมนี้ (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 401) ว่า “ตัวเราเองนี่แหละที่ดลใจเจ้านาย ของเจ้าให้ย้ายเจ้ามาประจำอยู่ที่ธานีเขต เมื่อบุคคลรู้สึกได้ว่าตนเองเป็นหนึ่งในเดียวกับมนุษยชาติ จิตของ ผู้คนทั้งหลายก็จะกลายเป็นสถานี่ถ่ายทอดสัญญาณให้เขาเลือกใช้ได้ตามใจชอบ” หลังจากที่ได้เชื่อมต่อกับ ความสัมพันธ์ในชาติใหม่นี้แล้ว ท่านบาบาจีก็ดลใจเจ้านายให้ย้ายท่านลาหิรีกลับอีกครั้งหนึ่ง (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 411) ดังความในจดหมายของสำนักงานใหญ่ว่า “ย้ายลาหิรีกลับไปประจำที่ ทานปุระ” นั่นคือข้อความในจดหมาย ‘การโยกย้ายเขามาที่ธานีเขตเกิดจากข้อผิดพลาดบางประการ เจ้าหน้าที่ ที่ควรจะต้งมาประจำที่ธานีเขตเป็นอีกคนหนึ่ง’ ”

2.4 การพิทักษ์คุ้มครองด้วยการเป็นจิตสำนึกแฝด

การเป็นจิตสำนึกแฝดให้กับศิษย์เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่พบในหนังสือ Shiva Speaks โดยเริ่มแรกท่านบาบาจีจะปรากฏกายเนื้อมาเพื่อส่งสอนครูร์คมี แต่ในภายหลังท่านกลายเป็นอภิจิตสำนึก ให้แก่ครูร์คมี แสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่ต่อศิษย์อยู่เสมอ จนครูร์คมีกล่าวถึงบทบาทนี้ของท่านบาบาจีว่า

ทุกวันนี้ ฉันไม่เห็นท่านบาบาจีดังที่เคยเห็น ฉันรู้สึกวุ่นวายนี้ ท่านอยู่รอบตัวฉันและฉันเห็นท่านเป็นอภิจิตสำนึกภายในของฉัน การ ติดต่อกันหมดของเราจึงค่อนข้างละเอียดอ่อนมาตลอดปี ฉันเสียตายที่ ฉันไม่ได้เห็นท่านเป็นตัวตนที่แยกจากตัวฉันอีก แต่ความจริงนั้น ฉัน เข้าใจด้วยประสบการณ์ของฉันว่า ท่านบาบาจีดำรงอยู่ในทุกที่ทุก สถานการณ์

(Khilnani, 2013, p.20)

2.5 การพิทักษ์คุ้มครองด้วยการเป็นตัวตลกเพื่อสร้างความผ่อนคลายจากความ ตึงเครียด

การเป็นตัวตลก หมายถึง การที่ครูบาอาจารย์สอนด้วยลักษณะของตัวตลกที่มีอารมณ์ขัน เพื่อช่วยให้ศิษย์หลุดจากภาวะอารมณ์เศร้า วิตกกังวล และความเครียด ดังลักษณะของท่านบาบาจีที่ปรากฏ ในหนังสือ Shiva Speaks ตามที่ครูร์คมีได้กล่าวถึงไว้ว่า “ท่านเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของฉัน มหาครูของ ฉัน เป็นตัวตลก 24 ชั่วโมงของฉัน ท่านทำให้ฉันหัวเราะ และหัวเราะและหัวเราะ” (Khilnani, 2013, p.4) ท่านบา บาจีมาแสดงตลกให้ดู เมื่อเห็นครูร์คมีเศร้า ทำให้ครูร์คมีคลายความเครียดได้ และได้กล่าวเกี่ยวกับอารมณ์ ขันของท่านบาบาจีไว้ (Khilnani, 2013, p.41) ครูร์คมีกล่าวว่า “สิ่งที่ฉันรักเกี่ยวกับท่านบาบาจีที่สุด

คือ ความเป็นผู้มีอารมณ์ขันอย่างมากของท่าน ท่านชำนาญในการทำให้คนเราเปลี่ยนอารมณ์มาหัวเราะ เบิกบานใจ ท่านทำให้คุณสว่างไสวและเปิดใจให้คุณเข้าใจ ด้วยกระแสพลังอันเป็นทิพย์และความชวนขัน อันบันเทิงของจักรวาล” บทบาทตัวตลกของท่านบาบาจีที่ปรากฏนี้จึงเป็นทั้งการช่วยเหลือและการสอนศิษย์ของท่านให้เข้าใจสัจธรรมได้ง่ายขึ้น

3. บทบาทในการทดสอบ

การถูกทดสอบเป็นส่วนสำคัญในความสำเร็จของศิษย์ คือ เพื่อหล่อหลอมให้ศิษย์ได้พัฒนาจิตใจ ในทางที่ดีขึ้น ดังที่ท่านโยคานันทะได้กล่าวไว้ (ปรมหังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 62) ว่า “อินเดียมีกฎที่ไม่ตราเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่า ผู้แสวงหาสัจธรรมจำต้องมีความอดทน เพราะครูบาอาจารย์อาจต้องการทดสอบว่าผู้มาขอพบมีความจริงใจสักแค่ไหน” เมื่อมีผู้มาขอฝากตัวเป็นศิษย์ ท่านบาบาจีจึงต้องทดสอบความมุ่งมั่นและความกล้าหาญของบุคคลนั้นเป็นอันดับแรก ชายผู้นั้นเห็นท่านนั่งเฉย จึงบอกท่านว่าหากท่านไม่ยอมรับเขาเป็นศิษย์ เขาจะกระโดดลงไป ในหุบเขาที่มีหน่อหินกองระเกะระกะอยู่ ลึนค่านั้น ท่านจึงสั่งให้ชายผู้นั้นกระโดดลงไปตามที่เขาพูด ท่านสวมมีเกพลานั้นทะ เล่าให้ท่านโยคานันทะฟังว่า (ปรมหังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 393) “ชายผู้นั้นพุ่งตัวตกลงจากชะเง้อผาตามวาทะที่ท่านทันที ท่านบาบาจีสั่งศิษย์ที่นั่งอยู่ตลิ่งลางให้ตามลงไปเก็บศพของชายแปลกหน้ากลับขึ้นมา” หลังจากนั้นเมื่อท่านได้ตกลงใจรับเขาเป็นศิษย์แล้ว ท่านจึงได้ชุบชีวิตเขาให้ฟื้นคืน

4. บทบาทในการมอบของขวัญ ของวิเศษ

บทบาทของครูบาอาจารย์ในการมอบของขวัญ ของวิเศษในศาสนาฮินดูมิใช่เป็นของขวัญที่จับต้องได้เสมอไป แต่เป็นการประสาทพรและเป็นการส่งกระแสไปยังจิตวิญญาณของศิษย์เพื่อให้พัฒนา จิตวิญญาณได้เร็วขึ้น ดังที่ท่านคุรุลาหิри มหัสยะ ได้กล่าวถึงการประสาทพรของท่านบาบาจี (ปรมหังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 391) ว่า “เมื่อใดก็ตามที่มีผู้เอ่ยขานนามท่านบาบาจีด้วยความเคารพสักการะ จิตของเขาย่อมได้รับพรจากท่านในทันที”

5. บทบาทในการเป็นศาสตพยากรณ์

ศาสตพยากรณ์หมายถึง บุคคลที่เป็นสื่อของพระผู้เป็นเจ้าหรือเบื้องบน ให้เปิดเผยพระประสงค์ พระลักษณะที่แท้จริงของพระเป็นเจ้า หรือคำพยากรณ์อนาคตเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ โดยนอกจาก ครูบาอาจารย์จะมีบทบาทในการสั่งสอนและพิทักษ์คุ้มครองศิษย์แล้ว ท่านยังเป็นผู้ส่งสาส์นจากพระผู้เป็นพิพ อีกด้วย อาทิ ในกรณีที่ท่านบาบาจีสื่อให้ท่านโยคานันทะทราบว่าคุณโยคานันทะจะต้องเป็นผู้เผยแพร่ศาสตร์ แห่งกรียาโยคะไปยังโลกตะวันตก ทั้งนี้โดยผ่านท่านศรียุกเตศวร ผู้เป็นคุรุของท่านโยคานันทะอีกต่อหนึ่ง (ปรมหังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 436) ดังความว่า

โลกตะวันออกกับตะวันตกจะต้องสถาปนาทางสายกลาง
อันเรืองรองขึ้น ประสานทางโลกและทางธรรมเข้าด้วยกัน อินเดียยังต้อง
เรียนรู้เรื่องการพัฒนาทางวัตถุจากโลกตะวันตกอีกมาก แต่เราก็สามารถ
สอนโยคีวิธีอันเป็นสากลให้กับโลกตะวันตกเป็นการตอบแทน เพื่อที่
พวกเขาจะได้ นำมันไปใช้เป็นรากฐานอันแข็งแกร่งมั่นคงให้กับศรัทธา
ทางศาสนาของพวกเขาเอง

ส่วนตัวเจ้าเองนั้น สวามี เจ้าจะมีบทบาทในการแลกเปลี่ยนที่กำลังจะมาถึงระหว่างโลกตะวันออกกับตะวันตก ในอีกหลายปีข้างหน้า เราจะส่งศิษย์ผู้หนึ่งไปให้เจ้าสอนสั่งเพื่อที่วันข้างหน้าเขาจะได้นำ ศาสตร์แห่งโยคะไปเผยแพร่ยังโลกตะวันตก ที่นั่นมีผู้ต้องการแสงธรรม เป็นจำนวนมาก กระแสจิตของพวกเขาไหลบ่าเข้ามาหาเราดังกระแสน้ำ อันเชี่ยวกราก เราเล็งเห็นว่าในอเมริกาและยุโรปมีผู้คนมากมายที่อาจ พัฒนาจิตของตนจนประสภัสสรขึ้นมาได้ พวกเขากำลังรอให้มีใครสักคน ไปปลุกพวกเขาให้ตื่นขึ้น

การณ์นี้เองที่ท่านบาบาจีได้พยากรณ์อนาคตแก่ท่านศรียุกเตศวรในขณะที่ท่านยังไม่ได้บวช เป็นสวามีด้วยซ้ำ แล้วหลังจากนั้น ท่านบาบาจีก็ได้ส่งท่านโยคานันทะมาเป็นศิษย์

พระผู้ยิ่งใหญ่ที่อยู่เหนือครูบาอาจารย์

จากการศึกษาบทบาทของครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดู ทำให้ผู้วิจัยพบว่า ครูบาอาจารย์ที่ยิ่งใหญ่ ล้วนได้รับมอบหมายให้ลงมาทำหน้าที่ตามพระบัญชาของเบ็องบน สอดคล้องกับคำกล่าวของไวกลอร์ ที่กล่าวไว้ในหนังสือ *The Writer's Journey* (Vogler, 2007, p.39) ว่า “บ่อยครั้ง [ครูบาอาจารย์] ทำหน้าที่ เป็น “ปาก” ของเทพเจ้า หรืออีกนัยหนึ่ง ครูบาอาจารย์ได้รับแรงบันดาลใจหรือกระแสอันเป็นทิพจากเบ็องบน ซึ่งอันที่จริง ครูบาอาจารย์ที่ดี ได้รับกระแสจากเทพเทวาททั้งนั้น” และคำกล่าวของท่านลาหิรี มหัทธยะ ก็แสดงให้เห็นว่าเบ็องบนประทานความช่วยเหลือมนุษย์ที่ดำเนินอยู่ในเส้นทางของพระองค์เสมอ (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 423) ท่านกล่าวสอนศิษย์ว่า

จงแก้ปัญหาทุกอย่างด้วยการเจริญสมาธิ ละทิ้งการคาดเดา
อันไร้ประโยชน์ แล้วหันมาหาความเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้าอย่าง
แท้จริงแทน

จงล้างแผลฝีหนองของทฤษฎีตามหลักศาสนวิทยาออกไปให้
หมดจากใจเจ้า แล้วปล่อยให้สายน้ำทิพย์แห่งปัญญาญาณอันเที่ยงตรง
และสดสะอาดไหลเข้ามาเยียวยา ปรบจิตของเจ้าให้เชื่อมเข้ากับกระแส
แห่งพระผู้ทรงชี้นำทางจากภายใน พระสุรเสียงนั้นมีคำตอบให้กับ
ทุกปัญหาในยามที่ชีวิต ถูกมรสุมรุมเร้า ถึงมนุษย์จะหาทุกข์มาสู่มได้
ตนเองได้ไม่หยุดหย่อน แต่พระผู้ประทานความช่วยเหลือก็ทรงมีปัญญา
มิได้ยิ่งหย่อนไปกว่า

หลายเหตุการณ์แสดงให้เห็นว่าครูบาอาจารย์ในโลกมนุษย์ได้รับกระแสจากพระผู้เป็นทิพ และมีหลายเหตุการณ์ที่ทรงสำแดงองค์ให้ผู้อยู่ในโลกมนุษย์ได้รับรู้ด้วยตนเองโดยไม่ผ่านครูบาอาจารย์ ดังนี้

1. พระเป็นเจ้าทรงส่งกระแสมายังครูบาอาจารย์

เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าพระผู้เป็นเจ้าได้ส่งกระแสมายังครูบาอาจารย์ให้กระทำตาม พระบัญชา เหตุการณ์สำคัญที่พระผู้เป็นเจ้าส่งกระแสมายังครูบาอาจารย์ เพื่อมาถ่ายทอดให้แก่ท่าน โยคานันทะ คือ เมื่อท่านโยคานันทะต้องเดินทางไปเผยแพร่ศาสตร์แห่งกริยาโยคะให้แก่ชาวตะวันตก ท่านโยคานันทะมีความกังวลต่อการเดินทางมาก ท่านจึงเฝ้าสวดวิงวอนครั้งแล้วครั้งเล่าต่อพระผู้เป็นเจ้า

ในวันเดียวกันนั้นเองท่านบารบาก็ได้มาปรากฏร่างให้ท่านโยคานันทะได้พบที่บ้าน และกล่าวกับท่านโยคานันทะ (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 449) ความว่า “เราคือบารบาก็ พระบิดาเจ้าทรงได้สดับเสียงสวดอ้อนวอนของเจ้า จึงมีรับสั่งให้เรามาบอกต่อเจ้าว่า จงทำตามคำบัญชาแห่งครูของเจ้า ไปอเมริกา และอย่าได้หวั่นกลัวไปเลย พระองค์จะทรงปกปักษ์รักษาเจ้า”

2. พระเป็นเจ้าทรงสำแดงพระองค์เอง

เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าพระเป็นเจ้าทรงสำแดงพระองค์เองนั้น เริ่มตั้งแต่สมัยท่านโยคา นันทะยังเด็ก ท่านเกิดนิมิตเห็นภาพกายทิพย์ของเหล่าโยคีนั่งเข้ามานอนอยู่ตามถ้ำกลางขุนเขา หลังจากได้ทราบว่าคุณคนเหล่านั้นคือโยคีแห่งแดนหิมาลัย ภาพนิมิตจึงเลือนหายไปและปรากฏลำแสงสีเงินยวงแผ่รัศมีออกไปไม่มีที่สิ้นสุด ท่านสงสัยว่าแสงอันโอภาสนี้คืออะไร (ปรหมังสา โยคานันทะ, 2554, หน้า 13) จึงได้รับคำตอบว่า “เราคืออัสวร เราคือแสง” ภาพนิมิตนี้ทำให้ท่านโยคานันทะมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเดินเข้าสู่เส้นทางแห่งพระผู้เป็นเจ้า นอกจากนี้ยังมีอีกหลายเหตุการณ์ด้วยกันที่แสดงให้เห็นว่าการสำแดงองค์ของเบื้องบนเพื่อลงมาสั่งสอนและพิทักษ์คุ้มครองด้วยพระองค์เอง หรือแม้กระทั่งการส่งกระแสผ่านไปยังครูบาอาจารย์ ล้วนเกิดขึ้นแก่ผู้มุ่งมั่นเดินทางไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์เท่านั้น

สรุปและอภิปรายผล

ศาสนาฮินดูถือเป็นศาสนาที่มีการสืบทอดต้นแบบของครูบาอาจารย์จากอดีตอันเป็นอนันต์มาจนถึงปัจจุบัน ต้นแบบแรกที่สำคัญยิ่ง คือ พระมหาเทพ ที่ผู้คนรู้จักพระองค์ในฐานะพระผู้ทำลายที่ทรงล้างโลกในยุคที่เกินเยียวยาแล้ว แต่พระองค์ก็เสด็จลงมาสอนธรรมะให้แก่โยคีและมนุษย์อย่างไม่ขาดตอน การเสด็จลงมาในปางที่คนรู้จักจนถึงปัจจุบันนี้ คือ ปาง**ทักษิณามูรติ** ซึ่งทรงปรากฏองค์เป็นมหาโยคีผู้ยิ่งใหญ่ทำหน้าที่เป็น “ครูต้นแบบ” ของโยคีผู้ถือพรหมจรรย์ ครูบาอาจารย์ที่สืบทอดต่อมาจึงเป็นครูบาอาจารย์ที่สอนการปฏิบัติสมาธิเพื่อเข้าสู่หนทางแห่งโมกษะ หรือนิรวาณ (ทางพระพุทธศาสนาเรียกโมกษะ นิพพาน) คือ การหลุดพ้นจากสังสารวัฏ

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดูแต่ละท่านมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของชีวิตและจิตวิญญาณของศิษย์ โดยมีบทบาทดังนี้

1. บทบาทในการสั่งสอน ครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดูส่วนใหญ่จะมีวิธีการสอนด้วยวาจา และด้วยการกระทำแบบอย่างในการปฏิบัติ ทั้งการปฏิบัติโยคะและการปฏิบัติตนที่ดีงามต่อสังคม อาทิ มีความรักความเมตตา (love) และความมีจิตบริสุทธิ์ (purity of heart) ดังที่ปรากฏในคำสอนของท่านบารบาก็ที่สอนผ่านครุฑมี ในหนังสือ **Shiva Speaks** อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติดังกล่าวต้องประกอบกับการมีเป้าหมายสูงสุด คือ การบรรลุปรมาตมสัจจะ และความมีจิตแน่วแน่ในพระมหากษัตริย์คุณของพระมหาครู – พระศิวะเจ้า – โอม นะมะ ศิวายะ

2. บทบาทในการพิทักษ์คุ้มครอง ครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดูมีบทบาทในการพิทักษ์คุ้มครองศิษย์หลายวิธี คือ การทุเลาโรคร้ายไข้เจ็บหรือวิบากกรรมโดยอาศัยศาสตร์แห่งโยคะ การชุบชีวิตให้ฟื้นคืน การดลใจให้ผู้อื่นช่วยเหลือ การเป็นจิตสำนักไฟดี การกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ขันเพื่อช่วยให้ศิษย์หลุดจากอารมณ์เศร้า ความวิตกกังวลและความเครียด

3. บทบาทในการทดสอบ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทางจิตวิญญาณของศิษย์ ครูบาอาจารย์จะต้องทดสอบตั้งแต่ตอนเริ่มเข้ามาฝากตัวเป็นศิษย์และต่อไปในระหว่างการสั่งสอน เพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางจิตของศิษย์

4. บทบาทในการมอบของขวัญ ของวิเศษ ครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดูส่วนใหญ่ไม่ได้มอบของขวัญที่จับต้องได้ แต่เป็นการประสาทพรและส่งกระแสไปยังจิตวิญญาณของศิษย์เพื่อให้พัฒนาจิตวิญญาณได้เร็วขึ้น

5. บทบาทในการเป็นศาสตพยากรณ์ กล่าวคือ ทำหน้าที่เป็นสื่อของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของบน โดยเปิดเผยพระประสงค์ พระลักษณะที่แท้จริงอย่างใดอย่างหนึ่งของพระเจ้า หรือเปิดเผยอนาคตเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ

นอกจากบทบาทของครูบาอาจารย์ในศาสนาฮินดูข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า ครูบาอาจารย์ที่ยิ่งใหญ่ล้วนได้รับมอบหมายให้ลงมาทำหน้าที่ตามพระบัญชาของเบื้องบน

บรรณานุกรม

- แคทเธีย อังทองกำเนิด. (2557). **อาร์คีไทพ์อวตาร : ปรากฏการณ์ทางเทพปกรณัมในศาสนาฮินดูและพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แคมป์เบลล์, เจ และ มอยเยอร์ส, บี. (2551). **พจนานุกรมแห่งเทพปกรณัม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). (บารนี บุญทรง, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. (ต้นฉบับภาษาอังกฤษพิมพ์ ค.ศ. 1991).
- เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2557). **พจนานุกรม อังกฤษ-ไทย ว่าด้วยภาษาอังกฤษที่มาจากคำและวลีภาษาอื่น**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.
- ชมรมพุทธศาสน์, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2542). **พระครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญแห่งลานนาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คลังวิชา.
- ปรมหังสา โยคานันทะ. (2554). **อัตชีวประวัติของโยคี ปรมหังสา โยคานันทะ**. (Self-Realization Fellowship, ผู้แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย). นนทบุรี : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. (ต้นฉบับภาษาอังกฤษพิมพ์ ค.ศ. 2011).
- พระมหาธีรนาถ อัครศิโร. (2551). **พ่อแม่ครูอาจารย์ชีวประวัติ คติธรรมและปฏิบัติ พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : พี.เพรส.
- เพลโต. (2550). **วันสุดท้ายของโสคราตีส**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). (อิวิห์ เทรดเดนนิค แปลจากภาษากรีกเป็นภาษาอังกฤษ ; กิ่งแก้ว อุตถากร แปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย). นนทบุรี : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. (ต้นฉบับภาษาอังกฤษพิมพ์ ค.ศ. 1954).
- ฟรีด, ที. และ แกนดี้, พี. (2551). **เฮอริเมติก: อมตธรรมนำโลก**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) (กิ่งแก้ว อุตถากร, ผู้แปล) นนทบุรี : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. (ต้นฉบับภาษาอังกฤษ พิมพ์ ค.ศ. 2008).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- Cambridge Advanced Learner's Dictionary. (2013). Cambridge : Cambridge University Press.
- Cambridge Learner's Dictionary. (2013). Cambridge : Cambridge University Press.
- Copenhaver, B. P. (2000). *Hermetica: The Greek Corpus Hermeticum and the Latin Asclepius in a new English translation, with notes and introduction*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.

- Jung, C. G. (1976). *The Portable Jung*. (10th ed.). (Edited by Joseph Campbell). New York: Penguin Books.
- Khilnani, R. (2013). *Shiva Speaks*. Virginia: Rainbow Ridge Books.
- Longman Dictionary of contemporary English. (2000). (3rd ed.). Spain : Cayfosa Quebecor.
- Miranda Steel. (2551). *Oxford Dictionary For Thai Learners ฉบับอังกฤษ-ไทย*. (สุไร พงษ์ทองเจริญ และคณะ ผู้แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ). กรุงเทพฯ : หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. (2001). (6th ed.). England: Oxford University.
- Vogler, C. (2007). *The Writer's Journey: Mythic Structure for Writers*. (3rd ed.). Studio City: Michael Wiese Productions.
- Oxford Dictionary. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2557 จาก: <http://oxforddictionaries.com/definition/english>.